

Чоповська Аліна Віталіївна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Патик Леся Леонідівна,
доцент кафедри криміналістики та судової
медицини Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ, ФІКСАЦІЇ ТА ВИЛУЧЕННЯ СЛІДІВ КРОВІ ПІД ЧАС ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ

Одним із завдань огляду місця події є виявлення слідів кримінального правопорушення та інших об'єктів, що можуть бути долучені до матеріалів кримінального провадження як речові докази [1, с. 407]. Особливо важливим є пошук, виявлення та фіксація слідів крові, оскільки саме сліди біологічного походження несуть інформацію не лише про механізм та обставини протиправного діяння, але й за ними у подальшому можлива ідентифікація особи злочинця, особи потерпілого.

Роботу зі слідами крові під час огляду місця події можна поділити на три етапи, зокрема це: виявлення, фіксація та вилучення. На етапі пошуку слідів крові необхідно звертати особливу увагу на об'єкти, з яких вони важко видаляються (щілини в підлозі та стінах, шви одягу тощо). Спочатку проводять загальний огляд предмета, потім – усіх його деталей. Огляд підозрілих місць і деталей предмета, де передбачається можливість наявності крові, здійснюють за допомогою лупи [2, с. 47].

Предмети одягу особи, підозрюваної у вчиненні кримінальних правопорушень, слід оглядати не лише із зовнішнього боку, а й з вивороту, оскільки з лицьового боку кров може бути вилучена. Рекомендовано звертати увагу на шви одягу, на кишені й ділянки навколо них, вилоги, петлі, гудзики. Замиті плями крові із зовнішнього боку втрачають свій колір, стають малопомітними, але з вивороту або на внутрішніх поверхнях одягу вони можуть добре зберігатися і їх легко розрізнити. Взуття треба оглядати зверху, зсередини і з боку підшви, де у різних заглибленнях і тріщинах може залишитися кров. Якщо під час простого огляду важко виявити сліди крові, предмети слід оглянути в косопадаючому світлі, в ультрафіолетових променях (для цієї мети можна застосувати кварцову лампу або ультрафіолетовий освітлювач – УФО). Пошук слідів значно ускладнюється, коли злочинець вживає заходів щодо їх приховування, наприклад, шляхом замивання [2, с. 48, 49].

Однак, для пошуку змитих слідів використовують розчин люмінолу та набір BLUESTAR FORENSIC. Bluestar Forensic – це новий високочутливий реагент, розроблений для використання криміналістами з метою виявлення плям крові, які були змиті, витерті

або які є невидимими для неозброєного ока. Це найбільш ефективний та безпечний засіб візуалізації плям крові, який отримав визнання серед спеціалістів багатьох країн світу завдяки вдосконаленій формулі та зручності використання [3].

Виявлення слідів крові (бризок на стінах приміщення, меблях, інших предметах обстановки, ґрунті, підлозі тощо) є доволі складним процесом та обов'язково потребує залучення спеціаліста-криміналіста та застосування низки криміналістичних засобів, деякі з яких наведено вище.

Для виявлення видимих слідів крові у закритих приміщеннях використовують властивість світіння крові у темряві, для чого затемнюють приміщення та оглядають поверхні предметів, які знаходяться в ньому, висвітлюючи їх під кутом електричним ліхтариком з усіх боків. Зазвичай у приміщенні оглядають підлогу (особливо щілини), стіни, стелі, двері, вікна (у тому числі ручки на них), печі, водопровідні крани і раковини, стоки, вентиляційні решітки, з'єднання їх різних частин, постільні речі, рушники тощо, предмети, які могли застосувати під час замивання та стирання крові [4, с. 49].

На відкритій місцевості виявлення крові має свою специфіку. Вплив природних явищ призводить до швидкого знищення слідів крові, а отже, шукати такі сліди необхідно обережно, уважно обходячи всю ділянку в межах огляду та оглянувши на ній кожен кущик трави, каміння та інші об'єкти, що знаходяться поряд [4, с. 49].

Другим етапом роботи зі слідами крові на місці події є їх фіксація. Сутність фіксації слідів крові полягає у збереженні в біологічному матеріалі інформації для її подальшого експертного дослідження. У криміналістиці виділяють два способи фіксації: основний (опис у протоколі) та додаткові (фото фіксація, замальовки, плани тощо). Виявлені сліди крові описуються в протоколі чітко, точно та послідовно [5].

Аналізуючи наукову літературу [2, с. 53–54; 6, с. 102] було встановлено, що при описі виявлених слідів крові в протоколі огляду необхідно вказати таке: 1) розташування предмета зі слідами і самих слідів по відношенню до навколишнього оточення; 2) на якому предметі виявлено сліди; 3) вид поверхні (гладка, полірована, шорстка тощо); 4) взаємне розташування слідів крові (якщо їх декілька); 5) форму, розмір, колір слідів, характер утворення; 6) контури (чіткі, нечіткі, нерівні, зазубрені); 7) наявність корочки; 8) ступінь просочування тощо.

Третій етап роботи з такими видами слідів – це їх вилучення, яке проводять разом з об'єктом-носієм. Однак, за неможливості, дозволяється їх вилучити шляхом змивів, зрізів, зіскобів. Кров у рідкому стані треба вилучати шляхом змивів на тканевий, або ватний тампон, разом з цим потрібно виконати контрольний змив на аналогічний тампон з сусідньої частини поверхні, не просоченої речовиною. Такі носії зі змивами також потребують висушування (при кімнатній температурі, без протягу). Схожий спосіб вилучення крові

використовується у випадку виявлення її на снігу, а саме, речовину необхідно помістити на ткане-вий (марлевий) відріз та висушити. При виявленні сухої речовини, або речовини на поверхні з порожкоподібним складом, як, наприклад, на стіні з побілкою, проводиться її зіскоб скальпелем. Паралельно необхідно з ділянки поверхні, на якій відсутні нашарування, зробити контрольний зіскоб. Аналогічно проводиться вилучення речовини з ґрунту. Предмети зі слідами крові слід упаковувати виключно в паперові пакети, конверти, коробки, попередньо висушивши їх. Всі контрольні зразки треба упаковувати окремо [7, с. 310].

Отже, своєчасне виявлення слідів крові, їх детальний огляд, фіксація у протоколі, фотографування та дотримання специфічних правил вилучення і упакування уможливить призначити відповідні судові експертизи та ідентифікувати особу правопорушника, що у свою чергу, позитивно вплине на встановлення істини у кримінальному провадженні.

Список використаних джерел

1. Криміналістика : підручник / В. В. Пясковський, Ю. М. Черноус, А. В. Самодін та ін. ; за ред. В. В. Пясковського ; 2-ге вид., доп. і перероб. К. : Філія вид-ва «Право», 2020. 752 с.
2. Нечеснюк М.В., Климчук М.П., Патик А.А., Нарусевич О.С. Особливості роботи зі слідами біологічного походження людини при огляді місця події та призначення молекулярно-генетичної експертизи: метод. рек. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. 90 с.
3. Набір для пошуку слідів крові BLUESTAR@FORENSIC URL: <https://pro-expert.in.ua/ua/p1411355553-nabir-dlya-poshuku.html>.
4. Іщенко А.В. Криміналістичне забезпечення розшуку безвісно відсутніх осіб : посібник / А.В. Іщенко, А.С. Шевченко ; за заг. ред. І.П. Красюка. К. : РВВ МВС України, 2005. 146 с.
5. Об'єкти та сліди біологічного походження. URL: https://arm.naiiau.kiev.ua/books/insp_krum/objects/object4.html
6. Мазурок О.Я. Виявлення, фіксація та вилучення слідів крові під час розслідування фактів безвісного зникнення особи. *Криміналістичний вісник*. № 2 (24), 2015. С. 99–103.
7. Пензева К.М. Щодо питання встановлення слідів біологічного походження при заподіянні необережного тяжкого або середньої тяжкості тілесного ушкодження. *Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу в умовах воєнного стану*: наук.-практ. конфер. Харків, 2022. С. 308–311.